

5 Lønindeks for den private sektor

5.1 Grundlæggende information om indekset

5.2 Navn

Lønindeks for den private sektor.

Der offentliggøres et tilsvarende lønindeks for den offentlige sektor, der i princippet beregnes på samme måde (se selvstændig indeksbeskrivelse).

5.2.1 Formål

Hovedformålet er at vise lønudviklingen i virksomheder inden for den private sektor.

5.2.2 Dækning

Indekset dækker private virksomheder med mindst ti fuldtidsansatte og omfatter samtlige lønmodtagere inkl. elever og unge under 18 år. Der er i modsætning til indekset for den offentlige sektor tale om en stikprøveundersøgelse, der omfatter ca. 5.000 virksomheder. Der er indberetningspligt for virksomhederne i henhold til *Lov om Danmarks Statistik*. Undtaget er virksomheder inden for landbrug og fiskeri, men derudover dækker indekset hele den private sektor. Der skal dog kun indberettes ansættelsesforhold, hvis gennemsnitlige ugentlige arbejdstid overstiger otte timer og når lønmodtageren mindst har været ansat i virksomheden i én måned.

5.2.3 Indekstype

Lønindekset for den private sektor er et kvartalsvist kædet enhedsværdiindeks af Dutot-typen, der viser udviklingen i den gennemsnitlige løn pr. præsteret time.

5.2.4 Vægtgrundlag

Vægtgrundlaget ved beregning af basisindeksene (se afsnit 5.4.3.) er summen af lønmodtagernes præsterede timer. Ved beregning af aggre-

gerede delindeks og totalindeks anvendes antal fuldtidsansatte inden for de enkelte brancher som vægtgrundlag.

5.2.5 Retsligt grundlag

Lov om Danmarks Statistik.

5.3 Anvendelse og publicering af indekset

5.3.1 Anvendelse

Lønindekset for den private sektor anvendes samfundsmæssigt bredt til at følge lønudviklingen på det private arbejdsmarked. I særdeleshed anvendes indekset i årets 3. kvartal til regulering af de offentligt ansattes lønninger, den såkaldte Reguleringsordning. Endvidere anvendes lønindekset af erhvervslivet til konkrete kontraktreguleringer af forskellig art. Fx anvender forsikringselskaber ofte indeksene ved regulering af forsikringspræmier.

5.3.2 Centrale brugere

Virksomheder, ministerier, private og offentlige organisationer, IMF, OECD mv.

5.3.3 Offentliggørelse

Lønindekset for den private sektor offentliggøres i *Nyt fra Danmarks Statistik*, i serien *Løn* (Statistiske Efterretninger) og i Statistikbanken.

a. Frekvens og referenceperiode for offentliggørelse

Indekset udgives kvartalsvist, og tællingsperioden er den midterste måned i kvartalet, dvs. februar, maj, august og november. Offentliggørelsen sker normalt inden for 60-70 dage efter tællingsperioden.

Der offentliggøres udelukkende endelige tal.

b. Totalindeks og delindeks

Totalindekset offentliggøres i alle de nævnte medier ovenfor. Der beregnes branchevis delindeks fordelt på Danmarks Statistiks 9- og 27-gruppering i henhold til DB03 (Dansk Branchenomenklatur 2003). De mest detaljerede delindeks efter 27-grupperingen offentliggøres kun i *Statistiske Efterretninger* og i Statistikbanken. Fordelingen efter 9-grupperingen offentliggøres i *Nyt fra Danmarks Statistik*.

5.3.4 Egenskaber ved indekset

Lønindekset viser udviklingen i den gennemsnitlige løn pr. præsteret time inden for en branchegruppe. Beregningsmetoden, der tager udgangspunkt i kvartalsvist kædede basisindeks for virksomheder, der indberetter i de to på hinanden følgende kvartaler (se afsnit 5.4.3.) indebærer imidlertid, at der til en vis grad er tale om et summarisk indeks, hvor ændringer i virksomhedernes personalesammensætning i sig selv påvirker lønudviklingen. Hvis en virksomhed således ansætter eller afskediger flere højtlønnede medarbejdere, vil det i sig selv resultere i en forøgelse hhv. reduktion af den målte lønstigning det pågældende kvartal.

Selve datavaliderings- og beregningsprocessen sikrer imidlertid, at det summariske element formindskes, idet virksomheder med store antalmæssige personaleforskydninger i de to kvartaler ikke indgår i beregningen af basisindeksene.

Der er som nævnt tale om såkaldte Dutot-indeks, der viser den samlede udvikling i den gennemsnitlige timeløn inden for en gruppe og ikke den gennemsnitlige timelønsudvikling for alle ansatte i gruppen. I sidstnævnte tilfælde ville der være tale om et såkaldt Carli-indeks. Dutot-indekset har den egenskab, at fx en lønstigning på ti pct. vejer mere for en ansat, der er højtlønnet, end for en lavtlønnet og derfor trækker basisindekset op. Dette er ikke tilfældet ved et Carli-indeks, hvor man beregner gennemsnittet over alle individuelle lønstigninger og løniveauer som sådan vil være neutral for basisindeksene.

Lønindeks for den private sektor er på laveste delindeksniveau (27-grupperingen) kvartalsvist kædede indeks. De aggregerede indeksniveau på henholdsvis 9-gruppering og totalindekset beregnes som en sammenvejning af disse delindeks med beskæftigelsesvægte, der opdateres én gang årligt. De aggregerede indeks er dermed additive.

5.3.5 Sammenlignelighed over tid

Lønindekset for den private sektor kan tilbageføres til 1994 for så vidt angår opdelingen på 9-grupperingen. For 27-grupperingen kan det tilbageføres til 1996.

Ved sammenligninger over længere perioder bør man være opmærksom på det summariske element i lønindekset. Selvom der stræbes efter at korrigere for større personaleforskydninger i beregningen af de kvartalsvise lønstigningstakter, eksisterer de stadig til en vis grad.

5.3.6 Anvendte klassifikationer

Lønindekset for den private sektor offentliggøres efter 9- og 27-grupperingen i Dansk Branchekode 2003.

5.3.7 International sammenlignelighed

Lønbegrebet i lønindeks for den private sektor følger udelukkende en national standard og kan derfor ikke umiddelbart sammenlignes med tal fra andre lande. Danmarks Statistik udarbejder dog også på lige fod med de øvrige EU-medlemslande et specielt arbejdsomkostningsindeks, Labour Cost Index (LCI), der er internationalt sammenligneligt og offentliggøres af Eurostat.

5.3.8 Muligheder for særkørsler

Det er i princippet muligt at få foretaget særkørsler af forskellig art, i og med at datagrundlaget ligger på henholdsvis individ- og virksomhedsniveau. Da indekset imidlertid er baseret på en stikprøve, sætter det grænser for detaljeringsgraden ved eventuelle særkørsler.

5.4 Beregningen af indekset

5.4.1 Vægtgrundlag

a. Kilder og beregning

Ved beregningen af de kvartalsvise lønstigninger (basisindeks) for brancherne indgår de enkelte ansættelsesforholds løn pr. præsteret time med den pågældendes antal præsterede timer, opregnet til brancheniveau ud fra aktuelle beskæftigelsesoplysninger.

Ved beregningen af delindeks på 9- grupperingen samt totalindekset for hele den private sektor anvendes antal fuldtidsbeskæftigede i virksomheder med mindst ti fuldtidsansatte if. indbetalinger til ATP.

b. Frekvens for opdatering

Vægtene for beregningen af de kvartalsvise lønstigninger (basisindeks) er de løbende indberettede/beregnete præsterede timer og bliver dermed opdateret kvartalsvist. Opregningsvægtene til brancheniveau opdateres ligeledes kvartalsvist.

Mht. ATP-vægtene til aggregering opdateres disse én gang årligt i første kvartal.

5.4.2 Dataindsamling

a. Pris/mængde-begreber

Lønindeksets prisbegreb er lønmodtagernes samlede fortjeneste inkl. lønmodtagers og arbejdsgivers andel af pensionsbidrag, gene- og overtidsbetalinger, men ekskl. ferie- og andre uregelmæssige betalinger. Mængdebegrebet er i princippet lønmodtagerens indberettede eller

beregnete præsterede arbejdstimer. I praksis antages i denne forbindelse konstant sygefravær. Hvis der fx aftales en overenskomstmæssig forøgelse af ferien med én dag, indregnes denne som en lønstigning, der kædes på den øvrige målte kvartalsvise lønudvikling pr. time. Stigningen indregnes på det tidspunkt, hvor retten til den ekstra feriedag opnås, og ikke på det tidspunkt, hvor den faktisk afholdes.

b. Datakilder

Dataindsamlingen foregår i et samarbejde med Dansk Arbejdsgiverforening, Finanssektorens Arbejdsgiverforening og Danmarks Apotekerforening. De tre arbejdsgiverorganisationer indsamler data for deres medlemsvirksomheder og videresender oplysningerne til Danmarks Statistik. Danmarks Statistik indsamler data fra virksomheder, der ikke er medlem af nogen af disse organisationer.

Virksomhederne indberetter kvartalsvis detaljerede oplysninger på individniveau om deres ansattes løn- og arbejdsvilkår. Langt over 90 pct. af virksomhederne, der indberetter direkte til Danmarks Statistik, indberetter i form af udtræk fra elektroniske lønsystemer, enten direkte eller via et lønservicebureau. En resterende lille del indberetter manuelt, via elektronisk- eller papirspørgeskema.

c. Stikprøve

Der er som nævnt tale om en stikprøveundersøgelse blandt virksomheder med mere end ti fuldtidsansatte i henhold til ATP-indbetalinger. Stikprøven er udtrukket efter stratificeret udvælgelse på branche og størrelsesgrupperne 10-19, 20-49 og 50-99 beskæftigede. Alle virksomheder med mindst 100 beskæftigede indberetter til lønindekset for den private sektor. Stikprøven opdateres én gang årligt med nye virksomheder, såfremt det skønnes nødvendigt for at bevare repræsentativiteten inden for en branchestørrelsesgruppe.

5.4.3 Beregning

a. Basisindeks

Basisindeksene i lønindekset for den private sektor beregnes som den gennemsnitlige løn pr. præsteret time inden for en branchegruppe i et kvartal sat i forhold til den gennemsnitlige løn pr. præsteret time inden for branchegruppen kvartalet før. Da der imidlertid er tale om en stikprøveundersøgelse med stratificeret udvælgelse (se afsnit 5.4.2.c. ovenfor) er første led i beregningen af basisindeksene at beregne en korrekt timeløn for de enkelte brancher for de to kvartaler. Den gennemsnitlige timeløn for en given branchegruppe beregnes som et vejet gennemsnit af timelønnen inden for de enkelte størrelsesgrupper, henholdsvis 10-19, 20-49, 50-99 og 100+ beskæftigede. I beregningerne indgår kun virksomheder, der har indberettet i begge på hinanden følgende kvartaler.

Branchegruppens timeløn i kvartal t og kvartal $t-1$ betegnes henholdsvis P_t og P_{t-1} . Eksempelvis beregnes P_t og P_{t-1} for virksomhederne i størrelsesgruppen 10-19 som

$$P_t^{10-19} = \frac{\sum_1^N \sum_1^{M_t} P_t^{10-19} \cdot q_t^{10-19}}{\sum_1^N \sum_1^{M_t} q_t^{10-19}} \quad \text{og} \quad P_{t-1}^{10-19} = \frac{\sum_1^N \sum_1^{M_{t-1}} P_{t-1}^{10-19} \cdot q_{t-1}^{10-19}}{\sum_1^N \sum_1^{M_{t-1}} q_{t-1}^{10-19}}.$$

Her er

- N antallet af identiske virksomheder i kvartalerne t og $t-1$ i den aktuelle størrelsesgruppe
- M_t og M_{t-1} antallet ansættelsesforhold i henholdsvis kvartal t og $t-1$ for hver af de N virksomheder
- p timelønnen for den enkelte ansatte
- q antallet af præsterede arbejdstimer for den enkelte ansatte.

Det fremgår af formlerne, at mens antallet af virksomheder er ens i de to kvartaler, varierer antallet af underliggende ansættelsesforhold. Det betyder, at personaleforskydninger mellem de to kvartaler indregnes og direkte påvirker gennemsnitstimelønnen, idet en tilgang af fx højtlønnede i kvartal t vil trække i retning af en højere gennemsnitlig timeløn i forhold til $t-1$.

På tilsvarende måde beregnes timelønningerne inden for de øvrige størrelsesgrupper 20-49, 50-99 og 100+ beskæftigede.

Ud fra de herved beregnede timelønninger i de enkelte branchestørrelsesstrata beregnes den gennemsnitlige branchetimeløn for de to kvartaler ved at vægte med antallet af fuldtidsbeskæftigede inden for de fire størrelsesstrata i kvartal t .

$$P_t = \frac{P_t^{10-19} \cdot B_t^{10-19} + P_t^{20-49} \cdot B_t^{20-49} + P_t^{50-99} \cdot B_t^{50-99} + P_t^{100+} \cdot B_t^{100+}}{B_t}$$

og tilsvarende

$$P_{t-1} = \frac{P_{t-1}^{10-19} \cdot B_{t-1}^{10-19} + P_{t-1}^{20-49} \cdot B_{t-1}^{20-49} + P_{t-1}^{50-99} \cdot B_{t-1}^{50-99} + P_{t-1}^{100+} \cdot B_{t-1}^{100+}}{B_{t-1}}$$

Her er B_t det samlede antal fuldtidsbeskæftigede i virksomheder med mindst ti beskæftigede i kvartal t .

Efter beregningen af de gennemsnitlige branchetimelønninger for kvartal t og $t-1$, beregnes basisindeksene som

$$V_{t-1t}^D = \frac{P_t}{P_{t-1}}$$

b. Delindeks og totalindeks

Kædes de beregnede kvartalsvise basisindeks til den tilsvarende indeksværdi for kvartalet før, bliver delindekset for de enkelte branchegrupper

$$V_{0,t}^D = V_{0,t-1}^D \cdot V_{t-1:t}^D$$

Her angiver $V_{0,t}$ værdien af delindekset til tidspunkt t .

Aggregeringer fra de mest detaljerede delindeks på 27-grupperingen til 9-gruppering og indekset for hele den private sektor beregnes efterfølgende ved

$$W_{0,t} = \sum_{d=1}^n w_d V_{0,t}^d \quad \text{hvor} \quad \sum_{d=1}^n w_d = 1$$

Her er $W_{0,t}$ et aggregeret indeks på 9-grupperings-niveau eller for hele den private sektor. Vægten w betegner de n branchegrupperes andel af ATP-beskæftigelsen i virksomheder med over ti fuldtidsbeskæftigede.

5.4.4 Håndtering af manglende data

Såfremt en virksomhed i et kvartal ikke indberetter rettidigt, eller en indberetning kasseres fx som følge af fejlagtige data, udelukkes virksomheden i beregningen af de kvartalsvise basisindeks. Dette betyder implicit, at disse virksomheder antages at have en udvikling i gennemsnitslønnen, der svarer til gennemsnittet for branchegruppen.

5.4.5 Introduktion af nye varer/udvidelser af stikprøven

Nye virksomheder indgår først i lønindekset, når der foreligger indberetninger for to kvartaler i træk.

5.4.6 Kvalitetskorrektioner

Der foretages en direkte sammenligning af den aktuelle gennemsnitsløn med gennemsnitslønningen kvartalet før. Der tages således ikke højde for eventuelle ændringer i de enkelte lønmodtageres ansættelsesforhold, arbejdsfunktion mv. i beregningen af de kvartalsvise basisindeks.

5.4.7 Sæsonkorrektion

Der foretages sæsonkorrektion af lønindekset efter X12-ARIMA-metoden.

5.5 Andet

5.5.1 Historik

Lønindekset for den private sektor har eksisteret siden 1994 og var afløseren for det daværende timelønsindeks for industriens arbejdere og månedslønindeks for industriens funktionærer, der begge ophørte ved udgangen af 1997. Det nye indeks blev en del af ”Den nye lønstatistik”, et integreret statistiksystem, der blev til i et tæt samarbejde imellem Danmarks Statistik og de større danske arbejdsgiver-organisationer. Ud over lønindekset består statistiksystemet af en årlig lønstrukturstatistik samt en årlig statistik over de samlede arbejdsomkostninger.

5.5.2 Yderligere information

Yderligere informationer kan fås under emnegruppen *Løn* på www.dst.dk/varedeklarationer og www.dst.dk/lon.

5.5.3 Planlagte ændringer

Ingen planlagte ændringer.